Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5848

[Total No. of Pages : 2

[6449]-101
M.Com. - I (SODL)
101-I : MANAGEMENT ACCOUNTING
(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of Simple Calculator is allowed.***

Q1) **Attempt ANY FIVE of the following:** **[5 × 2 = 10]**

a) Define Management Accounting.

b) Explain the term Break Even Point.

c) What is CVP Analysis?

d) State the meaning of Fixed Cost with examples.

e) Define Master Budget.

f) What do you mean by Gross Working Capital?

Q2) **Write Short Notes on ANY FOUR of the following.** **[4 × 5 = 20]**

a) State the nature and characteristics of Management Accounting.

b) Differentiate between Cost Accounting and Management Accounting.

c) Mention the objectives of Cost Accounting.

d) Write a short note on Margin of Safety.

e) Explain the concept of key or limiting factor.

f) The following information is given:

Sales	Rs. 2,00,000/-
Variable Cost	Rs, 1,20,000/-
Fixed Cost	Rs. 30,000/-

Calculate:

i) Break Even Point

ii) Profit Volume Ratio

P.T.O.

Q3) **Write Short Notes on ANY FOUR of the following. [4 × 5 = 20]**

a) How are budgets classified?

b) What are the objectives of budgetary control system?

c) Write a note on Flexible Budget.

d) Discuss various factors which affect the size of the receivables.

e) Write a note on: Operating Cycle.

f) What are the components of inventory?

Q4) **Attempt ANY TWO of the following. [2 × 10 = 20]**

a) Explain in detail management accounting as a decision making tool.

b) Write in detail the relevant determinants of working capital.

c) Prepare a cash budget for the first four months from the following estimated revenue and expenses.

Month	Sales (Rs.)	Purchase (Rs.)	Wages (Rs.)	Office Overhead (Rs.)	Distribution Overhead (Rs.)
April	60,000	60,000	12,000	2,000	1,200
May	66,000	42,000	14,000	2,200	1,400
June	72,000	40,000	16,000	2,200	1,400
July	78,000.	36,000	18,000	2,400	1,600
August	84,000	34,000	20,000	2,600	1,600

Additional Information:

i) Cash Balance as on 1st April was Rs. 35,000.

ii) 50% of Sales are on credit basis which are realized in the subsequent month.

iii) Suppliers are paid in the month following the month of supply.

iv) Delay in payment of Wages, Office Overheads and Distribution Overheads is 1 month.

v) Dividends in investments amounting Rs. 10,000 is receivable each in April and July.

vi) Company plans to purchase a machine for Rs. 60,000 for which it has to pay the consideration in three equal instalments in the month of April, June and July.

❖ ❖ ❖

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5849

[Total No. of Pages : 4

[6449]-102

M.Com. (Part - I) (SODL)

102A-I/102B-I : STRATEGIC MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer in one sentence (Attempt any 5) :** **[5 × 2 = 10]**

a) State the root of the word strategy.

b) Define CSR (Corporate Social Responsibility).

c) Who are stakeholders?

d) List two any key components of strategy formulation.

e) Define Virtual Organization.

f) What is a mission statement?

g) Define benchmarking.

Q2) **Attempt any Four of the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) Differentiate between business strategy and military strategy.

b) What are the benefits of strategic management?

c) Distinguish between different kinds of resources.

d) What is an organizational life cycle?

e) State the different stability strategies in practice.

f) Differentiate between a mission statement and a vision statement.

P.T.O.

Q3) **Attempt any Four of the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) Briefly explain Chanakyaniti as a case study approach.

b) Write a short note on mass customization.

c) What are the reasons for the pursuit of stability strategies?

d) What is corporate parenting?

e) Comment on the formulation of functional strategy in marketing.

f) Briefly state the concept of corporate governance.

Q4) **Attempt any Two of the following :** **[2 × 10 = 20]**

a) Discuss the policies and role of top management in strategic management.

b) ‘Exponents of CSR argue that businesses ‘depend on, exists to serve and, cannot be separated’ from the environment; the environment is represented by external stakeholders. Explain.

c) What is virtual organization? Comment on its various systems.

d) Explain the concept of cost efficiency of an organization. Analyze the major determinants of cost efficiency.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

PD-5849

[6449]-102

M.Com. (Part - I) (SODL)

102A-I/102B-I : STRATEGIC MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) एका वाक्यात उत्तर लिहा. (कोणतेही पाच) **[5 × 2 = 10]**

अ) 'व्यूहरचना' या शब्दाची मूळ उत्पत्ती सांगा.

ब) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी (CSR) म्हणजे काय स्पष्ट करा.

क) हितधारक कोण असतात?

ड) 'व्यूहरचना' निर्मितीच्या कोणत्याही दोन महत्त्वाच्या घटकांची नावे लिहा.

इ) 'आभासी संस्था' व्याख्या लिहा.

फ) ध्येय वाक्य म्हणजे काय?

य) बेंचमार्किंगची व्याख्या करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. **[4 × 5 = 20]**

अ) 'व्यवसाय व्यूहरचना' आणि 'लष्करी व्यूहरचना' यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाचे फायदे कोणते आहेत?

क) विविध प्रकारच्या संसाधनांमधील फरक स्पष्ट करा.

ड) संघटनात्मक जीवनचक्र म्हणजे काय?

इ) व्यवहारातील विविध स्थिरता व्यूहरचनांचे प्रकार लिहा.

फ) ध्येय वाक्य (Mission Statement) आणि दृष्टी वाक्य (Vision Statement) यामधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न *3)* खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : **[4 × 5 = 20]**

अ) चाणक्यनीतीला एक प्रकरण अभ्यास पद्धत म्हणून थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) मोठ्या प्रमाणावर सानुकूलन (Mass Customization) या संकल्पनेवर थोडक्यात लिहा.

क) स्थिरता व्यूहरचनेचा अवलंब करण्याची कारणे कोणती आहेत?

ड) कॉर्पोरेट पालकत्व म्हणजे काय?

इ) विपणनातील कार्यात्मक व्यूहरचनेच्या निर्मितीवर टिप्पणी करा.

फ) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न *4)* खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : **[2 × 10 = 20]**

अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनातील उच्च व्यवस्थापनाची धोरणे आणि भूमिका यावर चर्चा करा.

ब) ''CSR चे समर्थक असा युक्तिवाद करतात की व्यवसाय पर्यावरणावर अवलंबून असतो, त्याची सेवा करण्यासाठी अस्तित्वात असतो आणि त्यापासून वेगळा होऊ शकत नाही; येथे पर्यावरणाचा अर्थ बाह्य हितधारकांनी दर्शवलेला आहे''. याचे स्पष्टीकरण द्या.

क) आभासी संस्था म्हणजे काय? तिच्या विविध प्रणालींवर टिप्पणी करा.

ड) संस्थेच्या खर्च कार्यक्षमतेची संकल्पना स्पष्ट करा. खर्च कार्यक्षमतेचे प्रमुख निर्धारक घटकांचे विश्लेषण करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-11100

[Total No. of Pages : 4

[6449]-104

M.Com. (Part - I) (SODL)

105-I : INFORMATION SYSTEM AND E-COMMERCE PRACTICES

(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) **Attempt any five of the following :** **[5 × 2 = 10]**

a) What is Software?

b) What is meant by MIS?

c) Define Intranet?

d) What is the electronic data Enter change.

e) Define the term Digital Certificate.

f) What is Electronic Cash?

Q2) **Answer any four of the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) Explain the Objectives of Supply Chain Management.

b) Write a note on Internet.

c) Write Disadvantages of Electronic data interchange.

d) Write the B2 to B2 Electronic Payment Transfer Systems.

e) Explain the Concepts of third-party payment Processing.

f) What are the advantages of government of E-commerce?

P.T.O.

Q3) **Answer any four of the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) State the disadvantages of Extranet.

b) Write a note on Purchase and sale Procedure.

c) What are the Objectives of E-Commerce.

d) What is digital Certificate Explain the Contents of Digital Certificate.

e) Explain the advantages of Electronic Cheque.

f) Disadvantages of Electronic data Interchange.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[2 × 10 = 20]**

a) How does e-commerce impact on a consumer and society.

b) What are the types of E-Commerce and Explain the Various types of E-Commerce?

c) What is E-Treading? Explain the Advantage and Disadvantages of E-Trading?

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PD-11100

[6449]-104
M.Com. (Part - I) (SODL)
105-I : INFORMATION SYSTEM AND E-COMMERCE PRACTICES
(2019 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच उत्तरे द्या. **[5 × 2 = 10]**

अ) सॉफ्टवेअर म्हणजे काय?

ब) एमआयएस म्हणजे काय?

क) इंट्रानेट परिभाषित करा.

ड) इलेक्ट्रॉनिक डेटा एंटर बदल म्हणजे काय?

इ) डिजिटल प्रमाणपत्र ही संज्ञा परिभाषित करा.

फ) इलेक्ट्रॉनिक रोख म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार उत्तरे द्या. **[4 × 5 = 20]**

अ) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

ब) इंटरनेटवर एक टीप लिहा.

क) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजचे तोटे लिहा.

ड) बी2 ते बी2 इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट ट्रान्सपर सिस्टम लिहा.

इ) तृतीय-पक्ष पेमेंट प्रक्रियेच्या संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) ई-कॉमर्स सरकारचे फायदे काय आहेत?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार उत्तरे द्या. **[4 × 5 = 20]**

अ) एक्स्ट्रानेटचे तोटे सांगा.

ब) खरेदी आणि विक्री प्रक्रियेवर एक टीप लिहा.

क) ई-कॉमर्सची उद्दिष्टे काय आहेत.

ड) डिजिटल प्रमाणपत्र म्हणजे काय डिजिटल प्रमाणपत्राची सामग्री स्पष्ट करा.

इ) इलेक्ट्रॉनिक चेकचे फायदे स्पष्ट करा.

फ) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजचे तोटे.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन वापरून पहा. **[2 × 10 = 20]**

अ) ई-कॉमर्सचा ग्राहक आणि समाजावर कसा परिणाम होतो.

ब) ई-कॉमर्सचे प्रकार कोणते आहेत आणि ई-कॉमर्सचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

क) ई-ट्रेडिंग म्हणजे काय? ई-ट्रेडिंगचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5856

[Total No. of Pages : 4

[6449]-110

M.Com. (Part - I) (SODL)

117-I : MARKETING TECHNIQUES

(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any five out of seven from the following :** **[5 × 2 = 10]**

a) Define traditional marketing.

b) What do you mean by personal selling?

c) Define advertising.

d) Define Marketing.

e) Define Marketing Mix.

f) Define internet marketing.

g) What do you mean by labelling?

Q2) **Attempt any four out of six from the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) Explain the nature and scope of marketing.

b) Explain the advantages of marketing.

c) Explain the product life cycle.

d) State the importance of personal selling.

e) Explain the role of public relation officer.

f) Explain the types of e-mail.

Q3) **Attempt any four out of six from the following :** **[4 × 5 = 20]**

a) Explain the limitations of marketing.

b) Explain the factors influencing pricing.

c) Explain the types of distribution channel.

d) Write a short note on promotion mix.

e) Explain the process of personal selling.

f) Write in detail public relation tools.

Q4) **Attempt any two out of four from the following :** **[2 × 10 = 20]**

a) Explain in detail social media marketing.

b) What are the factors affecting to the pricing mix?

c) Explain the disadvantages of personal selling?

d) Explain the importance of sales promotion?

Total No. of Questions : 4]

PD-5856

[6449]-110
M.Com. (Part - I) (SODL)
117-I : MARKETING TECHNIQUES
(2019 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)** **[5 × 2 = 10]**

अ) पारंपारिक विपणनाची व्याख्या लिहा.

ब) वैयक्तिक विक्री म्हणजे काय?

क) जाहिरातीची व्याख्या लिहा.

ड) विपणनाची व्याख्या लिहा.

इ) विपणन मिश्र म्हणजे काय?

फ) इंटरनेट विपणनाची व्याख्या लिहा.

य) खुणचिठठीचा अर्थ लिहा.

प्रश्न 2) **खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)** **[4 × 5 = 20]**

अ) विपणनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) विपणनाचे फायदे सांगा.

क) वस्तू जीवनचक्र स्पष्ट करा.

ड) व्यक्तिगत विक्रीचे महत्त्व सांगा.

इ) जनसंपर्क अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा.

फ) ई-मेलचे प्रकार लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) विपणनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

ब) वस्तूच्या किंमतीवर परिणाम करणारे घटक लिहा.

क) वितरण साखळीचे प्रकार लिहा.

ड) विक्रयवृद्धी मिश्र यावर टिप लिहा.

इ) वैयक्तिक विक्रीची प्रक्रिया सांगा.

फ) जनसंपर्काची साधने सांगा.

प्रश्न 4) खालील दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) सोशल मीडिया विपणन सविस्तर लिहा.

ब) किंमतीवर परिणाम करणारे घटक लिहा.

क) वैयक्तिक विक्रीचे तोटे सांगा.

ड) विक्री पदोन्नतीचे महत्त्व सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5857

[Total No. of Pages : 3

[6449]-111
M.Com. (Part-I) (SODL)
104 - I : INCOME TAX
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five out of seven from the following. **[5×2=10]**

a) What is the assessment year?

b) What do you mean by person?

c) What do you mean by self-occupied property?

d) What is a provident fund?

e) What are allowances?

f) Explain the term accommodation.

g) What is capital gain?

Q2) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

a) Explain the difference between tax planning and tax management.

b) Explain various deductions from U/S 80 C to 80 U.

c) Explain the Taxability of Hindu Undivided Family.

d) What do you mean by basis of charge?

e) Explain various deductions from income from other sources.

f) Determine the capital gain as per the following information:

Shree. Nana Podar acquired a house on 1-3-2019 for Rs. 2,00,000. He had paid Rs. 2,000 as registration charges for buying that house. But Nana sold this house on 1-1-2020 for Rs. 4,00,000. He paid a Rs. 6,000 brokerage fee for selling the house.

Q3) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

a) Explain the concept of total income.

b) Explain the various features of the Income Tax Act of 1961.

c) Explain the types of capital assets.

d) Explain various deductions from income from salary.

e) Explain the difference between business and profession.

f) From the following particulars, find out the gross annual value:

Fair Rent 5,40,000, Municipal Value 4,32,000, Standard Rent 4,80,000, Actual Rent 3,00,000.

Q4) Attempt any two out of four from the following. **[2×10=20]**

a) Explain various types of Residential Status.

b) Explain the various sources of income.

c) The following are the particulars of Mr. Mughal Joined star limited on 1-4-2021. Details regarding his salary are as follows:

Basic Salary	Rs. 16,000 p.m.
Dearness Allowance (50% considered retired Benefits)	Rs. 2,000 p.m.
Children Education Allowances (He has two children)	Rs. 1,000 p.m.
Hostel Allowance (None of the children stay in hostel)	Rs. 2,000 p.m.
Medical Allowances	Rs. 1,000 p.m.
Transport Allowance	Rs. 2,000 p.m.
Servant Allowance	Rs. 1,200 p.m.
City Compensatory	Rs. 2,000 p.m.
Entertainment Allowance	Rs. 3,000 p.m.
Assistants Allowance	
(paid Rs. 2,000 p.m. to assistants)	Rs. 3,000 p.m.
Academic Allowance	
(Actual Expenses Rs. 8,000 p.m.)	Rs. 2,000 p.m.
Bonus	Rs. 24,000 p.a.
Commission	Rs. 9,000 p.a.
Fees	Rs. 5,000 p.a.

Compute the Gross Taxable Salary for the A.Y. 2022-2023.

d) From the given profit and loss account of Vijender for the year ended 31st March 2023, compute his Gross Total Income for the assessment year 2023-24. Manish, Narender and Ompal are three partners sharing Profits and losses in the ratio of 2:1:1 respectively. The summarised Profit and Loss A/C for the year ending 31st March, 2020 is annexed as follows:

Particulars	Amount Rs.	Particulars	Amount Rs.
Courier Expenses	8,000	Gross Profit	1,21,140
Office Salaries	11,360	Rent Received	12,000
Interest on Loan from Manish	8,000	Interest on Securities	8,000
Local Taxes (Rented Property)	2,000	----	
Salary to Narender	6,000	-----	
Commission to Partners: Manish Narendra Ompal	 8,000 10,000 12,000	-----	
Collection Charges of Interest on Securities	100	---	
Bad debts Reserve	2,000	----	
Net Profit to Partners: Manish Narender Ompal	 40,840 20,420 20,420	----	
Total	1,41,140		1,41,140

You are asked to calculate total income of the firm for the assessment year 2020- 21 and tax liability thereon. The interest paid to Manish has been calculated at the rate of 20% p.a. simple.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5858

[Total No. of Pages : 4

[6449]-112

M.Com. (Part - I) (SODL)

106-I: INTELLECTUAL PROPERTY LAWS AND LAWS REGULATING TO COPYRIGHTS AND DESIGN

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any 5 questions out of 7. **[5×2=10]**

a) Define patent.

b) What is the full form of WTO?

c) What is intellectual property right?

d) What is international Agreement?

e) What is full form of TRIPS?

f) In which year Biodiversity Act has established?

g) Define trade mark.

Q2) Attempt any 4 questions out of 6. **[4×5=20]**

a) What are the factors of infringement?

b) Explain the types of IPR.

c) Explain the types of patent.

d) Explain the concept of state Biodiversity Board.

e) Write a short note on International Arrangement.

f) Write a short note on GATT.

Q3) Attempt any 4 questions out of 6. **[4×5=20]**

a) State the objectives of patent.

b) Explain the types of trade marks.

c) Explain the fractures of trade marks.

d) What are the features and Biological Biodiversity act 2002.

e) Write a short notes on offence and penalties of patent.

f) Write a short note on patent agent.

Q4) Attempt any 2 questions out of 4. **[2×10=20]**

a) Explain in details procedure for obtaining patent.

b) Explain the objectives and functions of WTO.

c) Explain in details function and powers of national Biodiversity.

d) Explain in details procedure of registration of trade marks.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5858

[6449]-112

M.Com. (Part - I) (SODL)

106-I: INTELLECTUAL PROPERTY LAWS AND LAWS REGULATING TO COPYRIGHTS AND DESIGN

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) 7 पैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा. **[5×2=10]**

अ) पेटंटची व्याख्या द्या.

ब) WTO चे पूर्ण नाव लिहा.

क) बौद्धिक संपदा हक्क म्हणजे काय?

ड) आंतरराष्ट्रीय करार म्हणजे काय?

इ) TRIPS चे पूर्ण नाव लिहा.

फ) कोणत्या साली जैवविविधता कायदा संमत करण्यात आला?

य) व्यापारी चिन्हाची व्याख्या द्या.

प्र.2) 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) उल्लंघनाचे घटक स्पष्ट करा.

ब) बौद्धिक संपदा हक्काचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) पेटंटचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) राज्य जैवविविधता मंडळ स्पष्ट करा.

इ) आंतरराष्ट्रीय व्यवस्था यावर टिप लिहा.

फ) गॅटवर टिप लिहा.

प्र.3) 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) पेटंटची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

ब) व्यापार चिन्हाचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) व्यापार चिन्हांची वैशिष्टे लिहा.

ड) जैविक जैवविविधता कायदा 2002 चे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

इ) गुन्हा आणि दंड यावर टिपा लिहा.

फ) पेटंट एजंट वर टिप लिहा.

प्र.4) 4 पैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. **[2×10=20]**

अ) पेटंटची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) जागतिक व्यापार संघटनेचे कार्ये आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

क) राष्ट्रीय जैवविविधतेचे कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

ड) व्यापार चिन्ह नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5859

[Total No. of Pages : 3

[6449]-113

M.Com.-1 (SODL)

108 -I : COSTING TECHNIQUES AND RESPONSIBILITY ACCOUNTING

(CBCS 2019 Pattern) (Semester-I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Attempt any five of the following: **[5×2=10]**

a) What is cash budget?

b) What are the main objectives of Budgetary Control?

c) What is Standard Costing?

d) What is labour rate Variance?

e) What is Uniform Costing?

f) What is a Cost Centre?

Q2) Attempt any four of the following: **[20]**

a) Write notes on Budget manual.

b) Which are the types of responsibility centre?

c) State the objective of inter-firm comparison.

d) Explain the difference between standard costing and historical costing

e) From the data given below calculate

i) Material cost variance

ii) Material rate variance

iii) Material usage variance

Product	Standard quantity	Standard rate	Actual quantity	Actual rate
A	1,050 units	2.00	1,100 units	2.25

f) From the data given below calculate

i) Labour cost variance

ii) Labour rate variance

iii) Labour efficiency variance

Standard hours	Standard rate	Actual hours	Actual rate
1,000	5.00	950	4.80

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following. **[20]**

a) Explain the features of responsibility accounting.

b) Differentiate between cost and cost accountancy.

c) Write a short note on zero base budgeting.

d) State the objectives of standard costing.

e) Using the following cost data, calculate,

i) Labour cost variance

ii) Labour rate variance

iii) Labour efficiency variance

iv) Ideal time variance

And verify your results

Gross direct wages	₹ 3,000
Standard horse produced.	Hrs. 1,600
Standard rate per hour	₹ 1.50
Actual Hours paid.	Hrs. 1,500

(out of which hours not work due to abnormality are 50 hours)

f) The Star industries limited. Manufacturers three products X, Y, and Z. The enterprise has decided to produce 2500, 4,000 and 7,000 units of X,Y, and Z respectively for the month of March.

The estimated labour horse required to produce each unit are:

Product	Labour hours
X	3
Y	4
Z	2

g) The cost per labour hour is estimated to ₹ 4

Draw up a labour budget showing

i) Quantity and

ii) Cost of labour.

Q4) Attempt any 2 out of 4 of the following: **[20]**

a) State the advantages and disadvantages of inter firm comparison.

b) Explain the types of Budget in details.

c) The expenses for the production of 5,000 units in a factory are given below

Particular	Per unit Rs.
Material	50
Labour	20
Variable Overhead	15
Fixed overheads (Rs. 50,000)	10
Administrative expenses (5% variable)	10
Selling expenses (20% fixed)	6
Distribution expenses (10% fixed)	5
Total cost of sales per unit Rs.	116

You are required to prepare a budget for the production of 7,000 units.

d) The standard material cost to produce one tonne of chemical 'X' is

300 kg of material A @ Rs, 10 per kg

400 kg of material B @ Rs. 5 per kg

500 kg of material C @ Rs. 6 per kg

During a period, 100 tonnes of chemical 'X' were produced from the usages of:

35 tonnes of material A @ Rs. 9,000 per tonne

42 tonnes of material A @ Rs. 6,000 per tonne

53 tonnes of material A @ Rs. 7,000 per tonne

Calculate material variances.

👌 👌 👌

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5860

[Total No. of Pages : 4

[6449]-114

M.Com. (Part-I) (SODL)

110-I: RURAL DEVELOPMENT

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any 5. **[5×2=10]**

a) What do you mean by "Rural Development"?

b) State four reasons for farmer suicides in Maharashtra.

c) What are the objectives of the community development program?

d) State the four merits of rural development.

e) What is human development?

f) What is Saansad Adarsh Gram Yojana (SAGY)?

g) State the main aim of Integrated Rural Development Program (IRDP).

Q2) Attempt any 4. **[4×5=20]**

a) Explain the advantages for rural development in Maharashtra.

b) Explain the Importance of rural development.

c) Describe the Pradhan Mantri Awaas Yojana Gramin scheme (PMAY-G).

d) Write a short note on Prime Minister Rozgar Yojana (PMRY).

e) State the function of Self-Help Groups (SHGs).

f) Describe the role of management function for rural development.

Q3) Attempt any 4. **[4×5=20]**

a) Discuss different ways in which development has been defined.

b) Describe the current scenario of rural development in the Maharashtra.

c) State the primary objectives of National Social Assistance Program (NSAP).

d) Write a short note on Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana PMGSY.

e) Describe the approaches to rural development programs.

f) Discuss the district and block level planning.

Q4) Attempt any 2. **[2×10=20]**

a) Describe the major rural development policies developed & implemented in India.

b) State the importance and need for rural development in Maharashtra.

c) State the salient features and measures to strength Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA).

d) Explain the government sponsored schemes and programs that help in rural development in Maharashtra.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5860

[6449]-114

M.Com. (Part-I) (SODL)

110-I: RURAL DEVELOPMENT

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा. **[5×2=10]**

अ) ग्रामीण विकास या संकल्पनेचा आपणास काय अर्थ बोध होतो?

ब) महाराष्ट्रातील शेतकरी आत्महत्यांची चार कारणे सांगा.

क) समुदाय विकास कार्यक्रमाची उद्दिष्टे काय आहेत?

ड) ग्रामीण विकासाचे चार फायदे सांगा.

इ) मानवी विकास म्हणजे काय?

फ) संसद आदर्श ग्राम योजना म्हणजे काय?

य) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रमाचे मुख्य उद्दिष्ट सांगा.

प्र.2) कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे फायदे स्पष्ट करा.

ब) ग्रामविकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) प्रधानमंत्री आवास ग्रामीण योजनेचे वर्णन करा.

ड) पंतप्रधान रोजगार योजनेवर टीप लिहा.

इ) स्वयं-सहायता गटांचे कार्य सांगा.

फ) ग्रामीण विकासासाठी व्यवस्थापन कार्याची भूमिका सांगा.

प्र.3) कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) विकासाची व्याख्या कोणत्या वेगवेगळ्या मार्गांनी केली आहे यावर चर्चा करा.

ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाच्या सध्याच्या परिस्थितीचे वर्णन करा.

क) राष्ट्रीय सामाजिक सहाय्य कार्यक्रमाचे प्राथमिक उद्दिष्टे सांगा.

ड) प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजनेवर टीप लिहा.

इ) ग्रामीण विकास कार्यक्रमांच्या दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.

फ) जिल्हा आणि ब्लॉक स्तरावरील नियोजनावर चर्चा करा.

प्र.4) कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. **[2×10=20]**

अ) भारतात विकसित आणि अंमलात आणलेल्या प्रमुख ग्रामीण विकास धोरणांचे वर्णन करा.

ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे महत्त्व आणि गरज सांगा.

क) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा बळकट करण्यासाठी ठळक वैशिष्ट्ये आणि उपायांचे मूल्यांकन करा.

ड) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाला मदत करणाऱ्या शासन पुरस्कृत योजना आणि कार्यक्रम स्पष्ट करा.

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5861

[Total No. of Pages : 4

[6449]-115
M.Com. (Part-I) (SODL)
112-I: BUSINESS ENVIRONMENT AND POLICY
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following **[5×2=10]**

a) What is a macro environment.

b) What is PESTLE in External Environment.

c) State the reasons for educated unemployment

d) Which plan introduced the Rastriya Krishi Vikas Yojana?

e) What determines the level of development in any state or region?

f) What is Social Legislation?

g) What are the sub-components of food index?

Q2) Write notes on any four of the following. **[4×5=20]**

a) State the Techniques of scanning business environment.

b) Differentiate between absolute and relative poverty.

c) State the consequences of unemployment.

d) Differentiate between sound and noise.

e) Write a short note on "Air Pollution".

f) Explain the forms of Political Corruption.

g) What are the challenges of Globalization in India.

Q3) Answer any four of the following. **[4×5=20]**

a) What is international economic environment.

b) Describe the social dimensions of poverty in India.

c) Define Pollution. Name some common atmospheric pollutions.

d) Explain the Remedies for unemployment.

e) What are the causes of corruption?

f) Which factors encouraging globalization of Indian firms.

Q4) Attempt any two of the following. **[2×10=20]**

a) Analyse the Internal and External components of business environment.

b) What is Poverty? Explain the factors responsible for poverty in India?

c) Analyse the various government regulations and policies regarding environment pollution.

d) Explain the advantages and disdvantages of internationalization.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5861

[6449]-115

M.Com. (Part-I) (SODL)

112-I: BUSINESS ENVIRONMENT AND POLICY

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रयत्न करा. **[5×2=10]**

अ) स्थुल पर्यावरण म्हणजे काय?

ब) बहिर्गत पर्यावरणातील पेस्टल म्हणजे काय?

क) सुशिक्षित बेरोजगारीची कारणे सांगा.

ड) कोणत्या योजनेने राष्ट्रीय कृषी विकास योजना सुरू केले?

इ) कोणत्याही राज्यात किंवा प्रदेशात विकासाची पातळी काय ठरवते?

फ) सामाजिक कायदे म्हणजे काय?

य) अन्न निर्देशांकाचे उप-घटक कोणते आहेत?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर नोट्स लिहा. **[4×5=20]**

अ) व्यवसाय वातावरण स्कॅन करण्याची तंत्रे सांगा.

ब) निरपेक्ष आणि सापेक्ष गरिबीमध्ये फरक सांगा.

क) बेरोजगारीचे परिणाम सांगा.

ड) ध्वनी आणि आवाज यांच्यात फरक करा.

इ) जल प्रदूषणावर एक छोटी टीप लिहा.

फ) राजकीय भ्रष्टाचाराचे प्रकार स्पष्ट करा.

य) भारतातील जागतिकीकरणाची आव्हाने कोणती आहेत?

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार ची उत्तरे द्या. **[4×5=20]**

अ) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक वातावरण म्हणजे काय?

ब) भारतातील दारिद्र्याच्या सामाजिक परिमाणांचे वर्णन करा.

क) प्रदूषणाची व्याख्या करा. काही सामान्य वातावरणीय प्रदूषणांची नावे सांगा.

ड) बेरोजगारीवर उपाय स्पष्ट करा.

इ) भ्रष्टाचाराची कारणे कोणती?

फ) भारतीय कंपन्यांच्या जागतिकीकरणाला प्रोत्साहन देणारे घटक कोणते?

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन ची उत्तरे दय्या. **[2×10=20]**

अ) व्यावसायिक वातावरणाच्या अंतर्गत आणि बाह्य घटकांचे विश्लेषण करा.

ब) दारिद्र्य म्हणजे काय? भारतातील दारिद्र्य साठी जबाबदार घटक स्पष्ट करा.

क) पर्यावरण प्रदूषणाबाबत विविध सरकारी नियम आणि धोरणांचे विश्लेषण करा.

ड) आंतरराष्ट्रीयीकरणाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5862

[Total No. of Pages : 2

[6449]-116
M.Com.-I (SODL)
114 - I : FINANCIAL MANAGEMENT
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any Five of the following. **[10]**

a) What is Fixed Assets?

b) What do you mean by Wealth Maximization?

c) What do you mean by Financial Management?

d) What is Payback Period?

e) What is the Liquidation Value of Firm?

f) What do you mean by Net Working Capital?

g) What is leasing?

Q2) Attempt any Four of the following. **[20]**

a) What are the objectives of Financial Management?

b) Explain Limitations of Financial Statements.

c) Write a note on Accounting Rate of Return.

d) State the Nature of Working Capital.

e) Explain Significance of Leasing.

f) Explain objective of the Credit Policy.

Q3) Attempt any Four of the following. **[20]**

a) Explain the Functions of SEBI.

b) Explain the Significance of Financial Statement Analysis.

c) Explain techniques of Capital Budgeting.

d) Write Note on Net Present Value (NPV).

e) Explain Features of Factoring.

f) Explain importance of Capital Budgeting Decisions.

Q4) Attempt any Two of the following. **[20]**

a) Explain the Regulatory Functions of RBI.

b) Explain factors affecting of Working Capital.

c) From the Following information prepare a Comparative Balance Sheet.

Particulars	31st March 2021 Rs.	31st March 2022 Rs.
Equity Share Capital	8,00,000	12,00,000
Debentures	4,00,000	6,50,000
Sundry Creditors	5,10,000	2,34,000
Bank overdraft	14,000	20,000
Total Liabilities & Capital	17,24,000	21,04,000
Plant & Machinery	2,00,000	4,00,000
Land & Building	7,20,000	10,80,000
Investment	5,40,000	3,40,000
Sundry Debtors	2,00,000	1,76,000
Cash in Hand	64,000	1,08,000
Total Assets	17,24,000	21,04,000

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5863

[Total No. of Pages : 4

[6449]-117

M.Com. (SODL)

116-I : CENTRAL BANKING

(2019 CBCS Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following. **[5×2=10]**

a) When was the Reserve Bank of India nationalised?

b) State any two promotional functions of RBI.

c) Define the term venture capital.

d) Write a types of Mutual funds.

e) What is NBFC's?

f) Write any two differences between NBFC's and Commercial Banks.

Q2) Attempt any four of the following. **[4×5=20]**

a) Explain the role of Central Bank in emerging economics.

b) Explain the role of NBFC's.

c) Write a note on nationalisation of RBI.

d) Explain the role of RBI as a Banker to the Government.

e) What are the major objectives for establishing CIBIL?

f) Explain the problem faced by Non-Banking Financial corporation's (NBFC's).

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following. **[4×5=20]**

a) Explain the evolution of Reserve Bank of India.

b) Explain the types of Non-Banking Financial corporations.

c) Write a note on Investment in venture capital.

d) Explain the functions of RBI as currency Authority.

e) Explain the major functions of NBFC's.

f) Explain the objectives and benefits of investing in mutual funds.

Q4) Attempt any two of the following. **[2×10=20]**

a) Explain the need and objectives of Central Bank.

b) Explain the regulatory functions of Reserve Bank of India (RBI).

c) Explain the different measures undertaken by RBI for supervision of NBFC's.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5863

[6449]-117

M.Com. (SODL)

116-I : CENTRAL BANKING

(2019 CBCS Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे द्या. **[5×2=10]**

अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीयकरण केंव्हा झाले?

ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कोणतेही दोन प्रचारात्मक कार्ये सांगा.

क) साहस भांडवलाची व्याख्या लिहा.

ड) म्युच्युअल फंडचे प्रकार सांगा.

इ) नॉन–बँकिंग वित्तीय कंपन्या (NBFC’s) म्हणजे काय?

फ) नॉन–बँकिंग वित्तीय कंपन्या व व्यापारी बँका यातील कोणतेही दोन फरक सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या. **[4×5=20]**

अ) उदयोन्मुख अर्थशास्त्रात मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) नॉन–बँकिंग वित्तीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

क) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे राष्ट्रीयकरण यावर टिप लिहा.

ड) सरकारची बँक म्हणुन आरबीआय ची भूमिका स्पष्ट करा.

इ) क्रेडिट इन्फॉर्मेशन ब्युरो ऑफ इंडिया लिमिटेड (CIBIL) स्थापनेचे मुख्य उद्देश काय ते स्पष्ट करा.

फ) नॉन–बँकिंग वित्तीय कंपन्यांना भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या. **[4×5=20]**

अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची उत्पत्ती सांगा.

ब) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपन्यांचे प्रकार सांगा.

क) साहस भांडवलातील गुंतवणुकीवर टिप लिहा.

ड) चलन प्राधिकरण म्हणुन आरबीआयची कार्य स्पष्ट करा.

इ) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपन्यांची प्रमुख कार्य सांगा.

फ) म्युच्युअल फंडातील गुंतवणुकीचे उद्दिष्टे आणि फायदे स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. **[2×10=20]**

अ) मध्यवर्ती बँकेची गरज आणि उद्‌दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची नियामक कार्ये स्पष्ट करा.

क) एन बी एफ सी च्या देखरेखीसाठी आरबीआय ने घेतलेल्या विविध उपाययोजना स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5864

[Total No. of Pages : 4

[6449]-118
M.Com. - I (SODL)
118-I : CONSUMER BEHAVIOUR
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Attempt any 5 questions out of 7. **[5×2=10]**

a) Define term Consumer Behaviour.

b) State any two Scope of Consumer Motivation.

c) What is meant by Consumer Attitude?

d) Define term Involvement.

e) Describe the two Values of Cultures.

f) What is meant by status symbols?

g) State two Dimensions of Involvement.

Q2) Attempt any 4 questions out of 6. **[4×5=20]**

a) Examine the concepts of memory process.

b) Discuss the need of consumer motivation.

c) Explain the advantages of study consumer behaviour.

d) Discuss the defence mechanism in details.

e) Examine the advantages of Consumer Behaviour.

f) Explain the concept of Consumer Learning attitudes.

Q3) Attempt any 4 questions out of 6. **[4×5=20]**

a) Discuss the Components of Learning.

b) Analyse the characteristics of culture.

c) Examine the family life influences.

d) Explain the models of consumer behaviour in Economics.

e) State the need of Consumer behaviour.

f) Describe the Multi- Cultural influence on consumer behaviour.

Q4) Attempt any 2 questions out of 4. **[2×10=20]**

a) Define term Consumer Motivation. Explain Motivational Theories.

b) Describe the Cross Cultural and Multi- Cultural influence on consumer behaviour.

c) Examine the details of overcoming problem of motivational conflict.

d) State the Sociological and Psychological Models.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5864

[6449]-118

M.Com. - I (SODL)

118-I : CONSUMER BEHAVIOUR

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) कोणतेही 7 पैकी 5 प्रश्न सोडवा. **[5×2=10]**

अ) ग्राहक वर्तन संज्ञा विषद करा.

ब) ग्राहक प्रेरणेची कोणतीही दोन व्याप्ती सांगा.

क) ग्राहक वृत्ती म्हणजे काय?

ड) सहभागाची संज्ञा विषद करा.

इ) संस्कृतीच्या दोन मूल्यांचे वर्णन करा.

फ) स्टेटस सिम्बॉल म्हणजे काय?

य) सहभागाचे दोन परिणाम सांगा.

प्र.2) कोणतेही 6 पैकी 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) मेमरी प्रक्रियेच्या संकल्पनांचे परीक्षण करा.

ब) ग्राहक प्रेरणा गरजेवर चर्चा करा.

क) अभ्यास उपभोक्ता वर्तनाचे फायदे स्पष्ट करा.

ड) संरक्षण यंत्रणेची तपशीलवार चर्चा करा.

इ) ग्राहक वर्तनाचे फायदे तपासा.

फ) ग्राहक शिक्षण वृत्तीची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) कोणतेही 6 पैकी 4 प्रश्न सोडवा. **[4×5=20]**

अ) शिकण्याच्या घटकांची चर्चा करा.

ब) संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करा.

क) कौटुंबिक जीवनावरील प्रभावांचे परीक्षण करा.

ड) अर्थशास्त्रातील ग्राहक वर्तनाचे मॉडेल स्पष्ट करा.

इ) ग्राहक वर्तनाची गरज सांगा.

फ) ग्राहकांच्या वर्तनावर बहु-सांस्कृतिक प्रभावाचे वर्णन करा.

प्र.4) कोणतेही 4 पैकी 2 प्रश्न सोडवा. **[2×10=20]**

अ) ग्राहक प्रेरणा शब्द परिभाषित करा. प्रेरक सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) ग्राहकांच्या वर्तनावर क्रॉस कल्चरल आणि बहु-सांस्कृतिक प्रभावाचे वर्णन करा.

क) प्रेरक संघर्षाच्या समस्येवर मात करण्याच्या तपशीलांचे परीक्षण करा.

ड) समाजशास्त्रीय आणि मानसशास्त्रीय मॉडेल सांगा.

ⓘⓘⓘⓘ